

JAUME SOLÀ i PUJOLS

NEGACIÓ, VERB I ADVERBIS:
POSICIÓ RELATIVA EN CATALÀ, FRANCÈS I ANGLÈS

El propòsit d'aquest article és de presentar una sèrie de dades sintàctiques del català que, tot i contrastar amb les del francès i de l'anglès, hi mantenen una correlació prou sistemàtica per desvetllar l'interès teòric. He d'advertir que treballaré dins el model conegut com a Reacció i Lligam (RL) (en anglès, *Government and Binding*),¹ que és el model on s'han desenvolupat els treballs que donen peu a aquest article. Intentaré, però, que el to divulgatiu d'aquest treball el faci accessible, a grans trets, al lector no especialitzat. L'adopció del model RL pot semblar totalment arbitrària a aquest lector. Espero, però, que les dades presentades tinguin interès al marge de qualsevol model. És un fet que no es poden recollir dades (lingüístiques o de qualsevol tipus) sense un model previ. Quan s'intenta simplement recollir dades sol passar que el model és implícit i rudimentari: la gramàtica tradicional, per exemple. El fet que assumeixi un model determinat no és sinó una manera de treballar, tan discutible com es vulgui, i que no és el propòsit d'aquest article discutir.

Cal dir que la comparació de les dades de diverses llengües, quan aquestes dades, tot i ser força diferents, mostren una sèrie de correlacions sistemàtiques, és una tasca interessant en general i coherent amb el model RL, que té com a objectiu fonamental descobrir els universals lingüístics i reduir les diferències entre les llengües a uns factors mínims (anomenats paràmetres), de manera que la variació d'un sol factor desencadena tot un seguit de diferències aparents (i sovint aparentment no relacionades).

1. Per a una presentació del model, *vid.* RIEMSDIJK & WILLIAMS 1986, RADFORD 1988; *vid.* també CHOMSKY 1981 i CHOMSKY 1986.

D'altra banda, sovint una presentació acurada de dades pot desvetllar l'interès del lingüista independentment del model teòric en què treballi: espero que sigui així en aquest cas.

Concretant, el propòsit d'aquest article és de contrastar amb les dades del català un conjunt de dades que apareixen en el treball *Verb Movement, UG and the Structure of IP*, de Jean Yves Pollock.² Per raons de simplicitat, no transcriuré exactament les dades de Pollock, ni seguiré la mateixa exposició ni el raonament amb fidelitat, amb el benentès que els exemples que aporto i la manipulació que en faig no traeixen l'esperit del text de Pollock.

1. La hipòtesi de Pollock

La idea que motiva les observacions empíriques de Pollock és que la posició que ocupa el verb en una oració pot variar d'una llengua a una altra, i això es tradueix en un determinat ordre relatiu entre el verb i altres elements oracionals, com la partícula negativa, certs adverbis i certs elements quantificats.

Començant amb la partícula negativa (*Neg* = *not* en anglès, *pas*³ en francès, *no* en català), Pollock observa que mentre que en francès *Neg* va situada després del verb, això no és possible en anglès:

- (1) a) Jean (n') aime *pas* Marie
 Jean (*ne*) estime *Neg* Marie

2. Jean Yves POLLOCK 1988 (Université de Haute Bretagne), manuscrit. Un antecedent d'aquest treball, del mateix autor, en què la presentació de dades és potser encara més completa, és *Sur la syntaxe comparée de la négation de phrase en français et en anglais: Placement du verbe et Grammaire Universelle*, manuscrit (Un. de Paris VIII 1987).

3. Pollock argumenta que, en francès, la partícula negativa és realment *pas*, i no *ne*, que és opcional: *Tu (n')as pas vu ça*. O, per ser exactes, que la posició de *Neg* és la que ocupa *pas*, i no *pas ne*.

- b) *John loves *not* Mary⁴
 John estima *Neg* Mary

Una cosa semblant passa amb certs adverbis (*toujours/always* = «sempre»; *complètement/completely* = «completament», etc.; que aquí anomenarem *Adv*) i amb els anomenats *quantificadors flotants* (com ara *all/tous* = «tots»; anomenem-los *Qf*):

- (2) a) Jean finit *toujours/complètement* sa tâche
 Jean acaba *sempre/completament* la seva feina
- b) *John finishes *always/competely* his work
 John acaba *sempre/completament* la seva feina
- (3) a) Les enfants aiment *tous* Marie
 Els nois estimen *tots* Marie
- b) *The boys love *all* Mary
 Els nois estimen *tots* Mary

En anglès, la posició de *Neg*, *Adv* i *Qf* és pre-verbal, de manera que els equivalents correctes d'(1)-b), (2)-b) i (3)-b) serien, respectivament, (4)-a), -b) i -c):⁵

- (4) a) John does *not* love Mary
 b) John *always/completely* finishes his work
 c) The boys *all* love Mary

4. L'asterisc, anteposat a una frase o expressió, indica que no és acceptable, és a dir, que els parlants natiu de la llengua no la senten com a possible. El signe ? anteposat a una frase indica que l'exemple és dubtós.

5. Com observa Pollock, l'anglès medieval (segles XIV-XV) és semblant al francès modern en el sentit que permet tots aquests elements en posició postverbal i té, a més, una partícula negativa pre-verbal feble i opcional:

I (ne) sye noight
 Je (ne) dis pas
 Jo (ne) dic Neg

Una observació més acurada dels fets, però, ens fa veure que certs tipus de verbs de l'anglès sí que permeten l'aparició de Neg/Adv/Qf a la seva dreta: són els verbs auxiliars (Aux) en un sentit una mica ampli. Concretament, són: l'auxiliar *have* («haver»), el copulatiu *be* («ésser»/«estar»), el proverbi *do* (però no el *do* principal = «fer»), els modals (*will/shall* = «futur», *can/may* = «poder», *need* = «caldre» i *must* = «haver de»), i, en anglès britànic, el *have*-verb-principal («tenir»):

- (5) a) They have *not/always/all* loved Mary
(Ells) han *no/sempré/tots* estimat Mary
- b) They are *not/always/all* in love with Mary
(Ells) estan *no/sempré/tots* enamorats de Mary
- c) They do *not always* make love to Mary
(Ells) *pro-V no sempre* fer l'amor a Mary
- d) The will/shall/can/may/need/must *not/always/all* love Mary
(Ells) fut./poden/han de *no/sempré/tots* estimar Mary
- e) (anglès britànic)
They have *not/always/all* a present for Mary
(Ells) tenen *no/sempré/tots* un regal per a Mary

Podem constatar, doncs, que, mentre que en francès tots els verbs (inclosos els Aux *avoir* = «haver» / «tenir», *être* = «ésser»/«estar», *vouloir* = «voler», *devoir* = «haver de», *pouvoir* = «poder») poden portar Neg, Adv i Qf a la seva dreta, en anglès només els *Aux* permeten aquest ordre lineal:

- (6) a) Ils viennent *pas/toujours/tous* visiter Marie
(Ells) vénen *no/sempré/tots* a visitar Marie
- b) Ils sont *pas/toujours/tous* venus visiter Marie
(Ells) són *no/sempré/tots* vinguts a visitar Marie

- c) *They come *not/always/all* to visit Mary
(Ells) vénen *no/sempré/tots* a visitar Mary
- d) They have *not/always/all* come to visit Mary
(Ells) han *no/sempré/tots* vingut a visitar Marie

Un fet correlacionat amb els anteriors és el següent: en francès tots els verbs experimenten inversió verb-subjecte en interrogatives, mentre que, en anglès, només els Aux permeten aquesta inversió:

- (7) a) Viennent-ils? b) Sont-ils venus?
Vénen (ells) són (ells) vinguts
- c) *Come they d) Have they come⁶
Vénen (ells) Han (ells) vingut

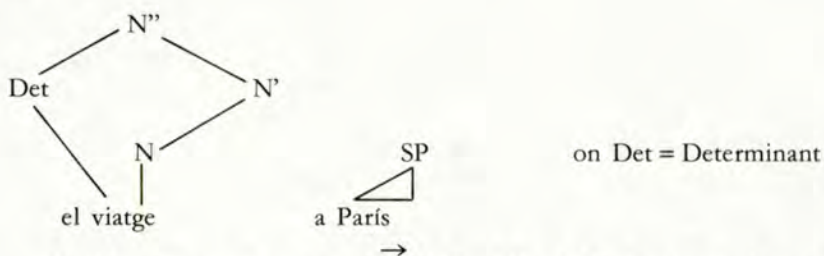
Per explicar aquests fets, Pollock es basa en una proposta d'Emonds 1978, segons la qual l'anglès i el francès experimenten un procés transformacional de moviment del verb a una posició «d'auxiliar», que definirem amb més precisió tot seguit. Abans, però, hem de presentar mínimament l'estructura sintagmàtica de l'oració que maneja el model RL.

La idea bàsica és que l'oració té un nucli no lèxic: *Inflexió (I)*. Tradicionalment s'ha suposat que l'oració té com a constituents un sintagma nominal (SN), o subjecte, i un sintagma verbal (SV), o predicat. Molts models gramaticals, i concretament RL, però, han adoptat una teoria més restrictiva pel que fa a les possibilitats de l'estructura de constituents dels sintagmes: la teoria *X-barra*, que exigeix, entre altres coses, que tot sintagma tingui un nucli i que aquest nucli sigui de la mateixa natura que el sintagma. Així, el nucli del SN ha de ser un nom (N), el d'un SV ha de ser un verb (V), el

6. Aquí no presentarem una explicació de la inversió verb-subjecte, però donarem per cert que hi ha una correlació amb els altres fets que presentem. Així, per exemple, en anglès, tant la interrogació com la negació desencadenen l'aparició del proverb *do*.

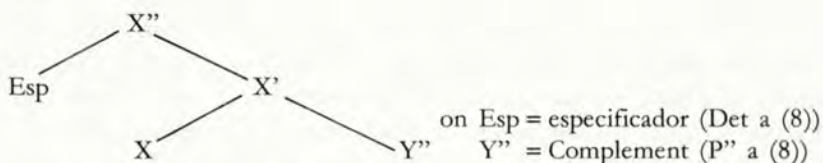
d'un sintagma adjectival (SA) ha de ser un adjectiu (A), i el d'un sintagma preposicional (SP) ha de ser una preposició (P). Aquesta idea s'expressa, de manera succinta, assumint que tot sintagma és una projecció-barra del seu nucli. Així, N es projecta com a N' (llegiu «N amb (una) barra»⁷) i N' es projecta com a N'' (llegiu «N amb dues barres» (= SN), com veiem a (8):

(8)

La idea és que tota categoria lèxica (N, A, V, P) pot tenir una estructura com la de (8), generalitzada a (9), on X és una variable sobre N, A, V, P:

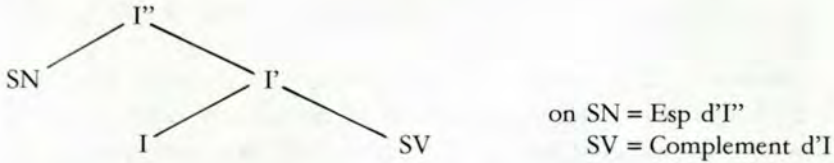
(9)

A Chomsky 1985 es proposa d'estendre la teoria X-barra⁷ a les categories no lèxiques, com l'oració. L'estructura de l'Oració seria, seguint l'esquema (9) (on SX = X'':

7. El nom de la teoria X-barra prové de la notació \bar{X} i $\bar{\bar{X}}$, que es feia servir al començament. Per dificultats tipogràfiques, es tendeix a substituir per X' i X''.

(10)

A (10) SN i SV es corresponen amb els constituents postulats tradicionalment per a l'oració. El nucli I és un nus abstracte, que inclou com a constituents la concordança verb-subjecte (Conc) i el temps verbal (T).

En una primera aproximació, la idea de Pollock, que recull la d'Emonds, es pot resumir així:

- (11) a) Neg, Adv i Qf ocupen una posició intermèdia entre I i SV. b) El verb (V) es pot desplaçar, en principi, a I, en el pas de l'estructura profunda a l'estructura-S: en francès, tots els verbs, obligatòriament. En anglès, només els Aux, obligatòriament.

L'estructura resultant d'aquest desplaçament verbal és la que veiem a (12), on *t* és la traça del verb desplaçat:

- (12) a) Ils [_i (n')aiment_i] *pas/toujours/tous* [_{sv} _{t_i} Marie]
 b) They [_i have_i] *not/always/all* [_{sv} _{t_i} loved Mary]

Fins aquí aquesta proposta teòrica ja té un cert poder restrictiu. L'ordre relatiu dels constituents oracionals no és qualsevol: almenys en francès i en anglès, i almenys a l'estructura profunda, l'ordre és uniforme: I - Neg/Adv/Qf - SV. D'altra banda, que l'estructura profunda sigui aquesta és força natural: sembla que els constituents Neg/Adv/Qf no poden pas ser interns al SV (com es desprendria de l'ordre superficial del francès, on apareixen entre el V i l'objecte directe). Neg és la negació oracional; Adv és un modificador oracio-

nal (ex. «probablement») o del SV (ex. «completament») (i, en aquest darrer cas, un modificador d'un sintagma no pot ser intern al mateix sintagma); Qf és un element lligat interpretativament amb el subjecte.

Passem a veure un altre fet, que complica, de moment, les coses. En francès, els infinitius es comporten de manera diferent de les oracions finites. Neg apareix obligatòriament en posició pre-verbal amb verbs no-Aux, mentre que amb Aux pot aparèixer en els dos ordres:

- (13) a) (ne) (pas) aimer (*pas) Marie
 b) (ne) (pas) avoir (pas) aimé Marie

En anglès passa una cosa semblant. Podem suposar, de moment, que els infinitius del francès es comporten com els verbs finits (i infinitius) de l'anglès: només els Aux poden desplaçar-se a I, saltant per damunt de Neg (en anglès, però, no solament «poden», sinó que ho han de fer obligatòriament en oracions finites).

Passem a veure una altra complicació: en infinitius, Adv i Qf sí que poden aparèixer a la dreta d'un verb no-Aux, de manera que l'ordre és opcional:

- (14) a) (ne) (pas) toujours/tous aimer Marie
 b) (ne) (pas) aimer toujours/tous Marie

Se'ns planteja el següent problema: si tant Neg com Adv/Qf ocupen la mateixa posició (intermèdia entre I i SV), el contrast entre (13-a) i (14) és insoluble. (14-b) indica clarament que Neg i Adv/Qf no ocupen la mateixa posició i que hi ha una posició intermèdia disponible perquè s'hi desplaci el verb.

La solució de Pollock és que hi ha dues posicions on el verb es pot desplaçar, indicades com a 1 i 2 a (15):

- (15) SN 1 Neg 2 Adv/Qf SV

La idea de Pollock és que 1 és T (temps) i 2 és Conc (concordança), i que l'estructura de l'oració és com a (16), on les fletxes indiquen el (possible) desplaçament del verb:

(16) [_T T [_{Neg} Neg [_{Conc} Conc Adv/Qf [_{SV} V...]]]]

Ara podem fer les següents generalitzacions:

a) En oracions finites, els verbs s'han de desplaçar a T (en anglès, però, només s'hi poden desplaçar els Aux).

b) En oracions infinitives, els Aux es poden desplaçar opcionalment a T. Els no-Aux no s'hi poden desplaçar, si bé es poden desplaçar, en francès, opcionalment a Conc.

Simplificant molt la proposta de Pollock, seria:

(17)

- a) El moviment del verb és cíclic: per desplaçar-se a T, primer ha de passar per Conc. Si aquest primer pas és barrat, no podrà tenir lloc el segon.
- b) Quan T o Aux són inelectivament pobres (T és pobre en els infinitius, ja que no hi ha marca de temps; Conc és pobre en anglès, ja que aquesta llengua té una concordança pràcticament nul·la) esdevenen posicions opaques. Altrament, són transparents.
- c) Els verbs no-Aux no poden desplaçar-se a una posició opaca (per raons que no desenvoluparem).

Per (17-c) en anglès els verbs no-Aux no poden desplaçar-se a Conc. Per (17-a) tampoc no podran desplaçar-se a T. Per tant, els verbs no-Aux de l'anglès no es desplacen mai, i sempre apareixen a la dreta, tant de Neg com d'Adv/Qf.

En francès, els no-Aux poden desplaçar-se sempre a Conc, ja que Conc, en francès, és sempre transparent.⁸ En oracions finites, on T

8. Pollock assumeix (ha d'assumir) que Conc és transparent fins i tot en infinitius, tot i que els infinitius no tenen concordança amb el subjecte. La idea és que la transparència/opacitat de Conc és uniforme dins una llengua, de manera que si és transparent en formes finites, també ho és en infinitius.

és transparent, poden desplaçar-se, a més, a aquesta segona posició.

Pollock també presenta una proposta (que aquí no presentarem) per explicar per què, en oracions finites, quan el desplaçament a T és possible (per a tots els verbs en francès, per als Aux en anglès), aquest desplaçament és, a més, obligatori.

2. Les dades del català

En aquest apartat mostrarem que les dades del català, tot i ser diferents de les de l'anglès i del francès, hi mantenen una correlació sistemàtica. Per veure-ho, haurem de desenvolupar una mica més la presentació de dades que fa Pollock.

Començarem observant dues diferències molt importants entre les llengües estudiades per Pollock i el català.

Un primer fet és que el complex verbal auxiliar-verb es comporta com una unitat gairebé inseparable amb els verbs *haver* i *vaig*, en contrast amb el francès i l'anglès:

- (18) a) Ha (**sovint*) dit això
 He has *often* said that
 Il a *souvent* dit ça
- b) Van (**tots*) venir a veure't
 They've all *come* to see you
 Ils sont *tous* venus te voire

No s'esdevé així amb *ser* (passives) i *estar/anar* (progressiu). Pel que fa a *voler*, *poder* i *deure* (modals), els considerarem més endavant:

- (19) a) Aquestes botigues van ser *sovint/totes* saquejades
 b) Estaven *sempre/tots* treballant
 c) Anaven *sempre/tots* fent el ximple

Probablement els verbs auxiliars *haver/vaig* s'han gramaticalitzat i això és la causa de la seva inseparabilitat de la resta del complex

verbal. De fet, en castellà i en català, a diferència d'altres llengües, el verb *haber* no té cap ús «independent»: només apareix en formes verbals compostes i en l'expressió *haber de*, que també és inseparable.

L'únic element que pot separar aquests auxiliars i el verb principal són els clítics (*vaig haver-ho vist*) i la partícula *pas* (no *ha pas vingut* / no *vaig pas dir* això). Els clítics no són constituents independents, sinó quasi-suffixos del mateix auxiliar. Podríem suposar que *pas* té també un caràcter clíctic, encara que no sigui àton. Per tant, a efectes del que ens interessa aquí (el moviment del verb flexionat a Conc i a T) considerarem que el complex auxiliar-verb es comporta com una sola unitat.

Un altre fet és que Neg apareix sempre a l'esquerra del verb, sigui Aux o no:

- (20) a) *No estima* la Maria
 b) *No ha vingut/va venir/és aquí*⁹

Davant d'aquest fet, i sense allunyar-nos excessivament del marc teòric de Pollock, tenim dues alternatives: o bé suposar que la posició de Neg és diferent de la que té en francès i en anglès, és a dir, en comptes de T - Neg - Conc - SV, l'ordre és Neg - T - Conc - SV, de manera que el desplaçament verbal, si n'hi ha, no salta mai per damunt de Neg; o bé suposar que l'estructura és la mateixa que per a l'anglès i el francès i que, per alguna raó, el verb no es desplaça mai a T.

Segui quina sigui l'alternativa correcta, sembla que el verb sí que es desplaça (com a mínim a Conc), ja que Adv/Qf poden aparèixer a la dreta del verb (o complex verbal inseparable):

- (21) a) *Ha perdut completament* el seny
 b) Els professors *estimen tots* la Maria

9. No estudiaré el dialecte rossellonès, que sembla tenir un comportament molt diferent, ja que Neg (= *pas*) és sempre postverbal. El *pas* dels altres dialectes no és equiparable a Neg, sinó que té una interpretació d'emfasitzador de la negació o de negador implícit («Me'l portaràs?» «No vindré pas» [per això no te'l portaré]).

Sembla força raonable suposar que els fets de (21) s'han d'explicar per desplaçament del verb:

– Com ja hem dit abans, el modificador *completament* modifica tot el sintagma verbal (*perdre el seny*) i no pas algun dels seus subconstituents (que, en aquest cas, tractant-se d'una expressió feta, no tenen entitat semàntica i, per tant, no són modificables);

– no podem apel·lar a la idea que el català és una llengua d'ordre (relativament) lliure: adverbis com *completament/molt*, per exemple, no poden precedir el verb (**Completament ha perdut el seny/*Molt coneix la Maria*) i si bé poden anar al final del sintagma verbal (*Ha perdut el seny completament/Coneix la Maria molt*), aquest ordre no és, intuïtivament, el més usual (en el cas de *molt* és clarament un ordre forçat).

– dins un model com la RL, on un dels objectius és caracteritzar els universals de l'estructura lingüística, l'adopció d'una hipòtesi nul·la (és a dir, una hipòtesi igual o al màxim de semblant a una de ja motivada) és sempre la primera opció a considerar. En aquest cas farem la hipòtesi nul·la que l'estructura subjacent de l'oració és la mateixa per a les tres llengües estudiades (i per a altres de semblants, com les llengües romàniques, és a dir, (22) (equivalent a (16)):

(22) [_{ST} T [_{SNeg} Neg [_{SConc} Conc [_{SV} Adv/Qf [_{SV} V...]]]]]¹⁰

on ST = T'' = Sintagma Temporal
 SNeg = Neg'' = Sintagma Negacional
 SConc = Conc'' = Sintagma de Concordança

Alternativament, i per raons que no analitzaré aquí, l'estructura podria ser la de (23), igual que (22) però amb les posicions de T i Conc permutades:

10. La posició d'Adv/Qf la presentem com a posició d'adjunció a SV, sense que sigui crucial aquí. Per a una proposta més específica en aquest sentit, *vid.* SPORTICHE 1988.

(23) [_{SConc} Conc [_{SNeg} Neg [_{ST} T [_{SV} Adv/Qf [_{SV} V...]]]]]

Allò que realment compta per al desenvolupament que farem aquí és que hi hagi dues posicions disponibles per al desplaçament verbal, mediades per Neg, que podem expressar com a (15). D'ara endavant, doncs, anomenaré 1 la primera posició (T a (22), Conc a (23) i 2 la segona (Conc a (22), T a (23)).

(15) SN 1 Neg 2 Adv/Qf SV

Com hem dit, el fet que en català el verb no aparegui mai a l'esquerra de Neg (no), l'interpretarem com a impossibilitat del verb de desplaçar-se a 1. El que intentaré de fer veure a continuació és que el verb es desplaça obligatòriament a 2 i que, per tant, sempre apareix a l'esquerra de la posició Adv/Qf de (15), tal com suggereixen les dades de (22) i les de (24):

- (24) a) Els psiquiatres (no) guareixen *mai/sempre/sovint/rarament* els seus malalts
 b) Aquests psiquiatres han perdut *tots/tots dos* el seny

(22) i (24) indicarien que el verb es pot desplaçar a 2, però no demostren allò que acabem de postular, és a dir, que aquest desplaçament sigui obligatori. Els exemples de (25) semblarien indicar el contrari, ja que el verb apareix a la dreta d'Adv/Qf:

- (25) a) Els psiquiatres *sempre/sovint/rarament* guareixen els seus malalts
 b) Aquests psiquiatres *tots/tos dos* han perdut el seny

Contra allò que sembla indicar (25), farem veure que el desplaçament del verb a 2 és obligatori. Els arguments en aquest sentit són força concludents.

2.1. Una altra posició per a Adv/Qf

Com el mateix Pollock fa veure, en anglès Adv/Qf pot ocupar una altra posició, a més de la intermèdia entre 2 i V: una posició a l'esquerra d'1. Les dades són les següents:

- (26) a) They *always/never/often* have loved Mary
 Ells *sempre/mai/sovint* han estimat Mary
 b) They *all/both* will love Mary
 Ells *tots/tots dos* fut. estimar Mary

A (26), Adv/Qf apareixen a l'esquerra d'Aux, que ocupa la posició 1. No podem pas sostenir que en anglès el desplaçament a 1 és opcional, ja que, fins i tot en aquests casos, Aux apareix a l'esquerra de Neg (per tant, a 1, segons la hipòtesi amb què treballem):

- (27) They *often* will not tell you the truth

Suposem que el català, com l'anglès, també disposa d'una posició més perifèrica (que precedeix 1) per a Adv/Qf. Sense intentar precisar quina és, estructuralment, aquesta posició, i sense pretendre que sigui exactament la mateixa per al català i per a l'anglès, podem estudiar si efectivament hi ha un paral·lisme entre les dues llengües. Aquesta posició, també en català, precedeix 1. Les dades almenys ens indiquen que precedeix Neg:

- (28) *Sovint no* diuen la veritat

2.2. La interpretació semàntica d'Adv/Qf

Si Adv pot ocupar dues posicions diferents, podríem esperar, com a confirmació que, efectivament, són posicions diferents, que la seva interpretació no fos (necessàriament) equivalent. De fet, amb

adverbis com *sempre* la interpretació de les dues posicions és equivalent. Efectivament, (29) a) i b) són sinònims:

- (29) a) En Joan *sempre* perd les coses
 b) En Joan perd *sempre* les coses

Aquesta sinonímia és certa per a adverbis com *sempre, sovint, rarament, a penes, ja, sens dubte, probablement, evidentment, certament, normalment*, etc. i els seus equivalents en anglès (si bé, com veurem tot seguit, la interacció amb altres elements, com la negació, pot fer la interpretació diferent). En totes dues llengües els dos adverbis poden aparèixer en les dues posicions (potser, sobretot en anglès, hi ha preferència per la posició més a la dreta), amb una interpretació pràcticament equivalent (deixant de banda qüestions d'èmfasi).

Les coses són diferents, però, per a una altra classe d'adverbis, com ara *francament, feliçment, estúpidament, clarament, hàbilment, intel·ligentment* (i els seus equivalents anglesos), que tenen una interpretació diferent segons que ocupin una posició o l'altra: els parells a) i b) de (30) i (31) no són sinònims:

- (30) a) En Joan *intelligentment* ha respost la pregunta
 John *cleverly* has answered the question
 b) En Joan ha respost *intelligentment* la pregunta
 John has *cleverly* answered the question
- (31) a) En Joan *feliçment* se n'ha anat de vacances
 John *happily* has gone on vacation
 b) En Joan se n'ha anat *feliçment* de vacances
 John has *happily* gone on vacation

(30) a) i b) volen dir coses ben diferents: (30) a) vol dir que «ha estat intel·ligent, per part d'en Joan, de respondre la pregunta (encara que l'hagi respost malament: allò que comptava era respon-

dre, per demostrar desimboltura, per exemple); (30) b) vol dir que «la manera com ha respost la pregunta ha estat intel·ligent (encara que el fet mateix de respondre-la fos poc intel·ligent per part seva: la pregunta era una provocació, per exemple)». Semblantment, (31) a) significa una cosa com «ens alegrem que en Joan se n'hagi anat de vacances (encara que, per exemple, hagi marxat de mal humor)», mentre que (31) b) vol dir que «en Joan ha marxat feliç (encara que, per exemple, la seva partida ens entristeixi)».

És cert que els exemples b) també poden tenir, secundàriament, la interpretació dels a), però no al revés. El contrast, en tot cas, és clar.

Hi ha una altra diferència interpretativa, que afecta tant Adv com Qf: quan hi ha presència de Neg, les dues posicions sovint no són equivalents. La posició de més a la dreta queda afectada per la negació, mentre que la de l'esquerra no (els exemples (a) amb Qf són potser d'una gramaticalitat dubtosa):

- (32) a) Ells *sovint no vénen* a dinar a casa
They *often do not* come to have lunch home
- b) Ells *no vénen* sovint a dinar a casa
They *do not often* come to have lunch home
- (33) a) ? Els meus amics *tots dos no es van presentar* a la festa
?My friends *both did not* turn up at the party
- b) Els meus amics *no es van presentar* *tots dos* a la festa
My friends *did not both* turn up at the party

El contrast interpretatiu entre els exemples a) i b) és clar, i explicable en termes d'abast: en els exemples a) la partícula negativa és en una posició menys prominent que Adv/Qf, i per tant no els afecta, contràriament al que passa als exemples de b), on Adv/Qf queden negats («no sovint» = «rarament»; «no tots dos, però potser un»). Novament, els exemples b) poden tenir (secundàriament) la interpretació dels d'a), i no al revés, sense que això invalidi el contrast.

2.3. Possibilitats d'ocurrència

Un altre fet que indica que les dues posicions per a Adv/Qf no són la mateixa és que poden ser omplertes simultàniament:

- (34) a) Ells *certament* han estimat *sempre tots dos* la Maria
They *certainly* have *always both* loved Mary
- b) Ell *hàbilment* ha respost *estúpidament* la pregunta
(evitant així que el recludessin)
He *cleverly* has *stupidly* answered the question

Hi ha una classe d'adverbis, però, que només poden ocórrer en la segona posició: són adverbis com *completament, del tot, molt, poc, massa, una mica, més, menys, bé, malament*, etc., i els seus equivalents anglesos:

- (35) a) Ell ha acabat *completament/malament* la feina
He has *completely/badly* finished his work
- b) *Ell *completament/malament* ha acabat la feina
*He *completely/badly* has finished his work.

La interpretació dels fets és la següent: aquests adverbis són, per les seves característiques semàntiques, modificadors del SV, però no de l'oració. Només poden ocórrer, doncs, en la posició que precedeix (o segueix: Ell *ha acabat* la feina malament) el SV, de manera que queden a la dreta del verb quan aquest es desplaça a 2. Aquests exemples ens fan veure clarament que (si la resta de la hipòtesi és correcta) el desplaçament del verb a 2 és obligatòria en català. Altrament, els exemples de (35)b) serien acceptables.

2.4. Els infinitius

Més amunt hem vist que els infinitius del francès i de l'anglès es comportaven diferentment de les oracions finites, en el sentit que el

desplaçament verbal a 1 no és possible amb els primers, mentre que és obligatori amb les darreres (en anglès només amb Aux). Els infinitius admetien opcionalment el desplaçament a 2 en totes dues llengües.

Les dades del català indiquen, en canvi, que els infinitius es comporten exactament igual que les oracions finites: el verb no es desplaça mai a 1 (no apareix mai a l'esquerra de Neg: (36)), però es desplaça obligatòriament a 2 ((37)):

(36) ...(*no*) perdre (**no*) el seny

(37) ...(**Completament*) perdre (*completament*) el seny

Un altre fet que cal remarcar respecte als infinitius és que no semblen tenir disponible la posició més perifèrica (que precedeix 1) per a Adv/Qf. Cf. (38) amb (39):

(38) a) Ells, (*sovint*) van (*sovint*) a casa
b) Ells, (*tots*) tenen (*tots*) cotxe

(39) a) Et convé (**sovint*) anar (*sovint*) a casa
b) Va bé de (**tots*) tenir (*tots*) cotxe

No és sorprenent que sigui així: aquesta posició més perifèrica sembla que és (en català, però segurament no en anglès), una posició estructuralment igual a la dels tòpics, és a dir, la d'adjunció a oració. A (40) veiem que Adv i els tòpics commuten lliurement el seu ordre. Els infinitius no tenen la posició de tòpic disponible, com veiem a (41):

(40) a) Això *generalment* a en Joan no li ho diuen
b) *Generalment* això a en Joan no li ho diuen
c) A en Joan això *generalment* no li ho diuen

- (41) *He decidit això a en Joan no dir-li-ho¹¹

Així, doncs, el desplaçament del verb a 2 en català és obligatori: tot verb o complex verbal inseparable (amb *haver/vaig*) s'hi ha de desplaçar i apareixerà a l'esquerra d'adverbis com *completament*.

2.5. Els modals

Per simplificar, consideraré només la interpretació no epistèmica d'aquests verbs.¹² Considerem les següents dades:

- (42) a) Ells volen *sempre/tots* venir a casa
 b) Ells poden *sovint/tots* anar a esquiar
- (43) a) Ells volen venir *sempre/tots* a casa
 b) Ells poden anar *sovint/tots* a esquiar

Considerem el contrast entre (42) i (43):

a) Intuïtivament, els exemples de (42) són més forçats, no tan naturals. Tècnicament, diríem que són més marcats.

b) Els exemples de (42) suggereixen una estructura en què els modals són verbs principals amb un complement oracional infinitiu. Conseqüentment, l'Adv modifica el SV encapçalat per *voler/poder* i el Qf quantifica el subjecte *ells*. Efectivament, la interpretació de (42) a) és (44) a) i no pas (44) b). L'estructura de (42) a) seria (45), on

11. Potser els exemples amb asterisc de (39) i (41) no són del tot inacceptables: els podríem trobar en una parla molt dislocada o dubitativa. En tot cas, només volia fer veure que, amb infinitius, l'absència (o presència marginal) d'Adv en posició perifèrica i de tòpics són dos fets relacionats, amb un grau d'acceptabilitat semblant.

12. Per tant, no considerarem el modal *deure*, que és obligatòriament epistèmic en el català central actual. Per a un estudi sobre el contrast entre els modals epistèmics i no epistèmics, *vid.* PICALLO 1988.

Adv/Qf és adjuntat al SV encapçalat per la traça (t_i) de *volen*, coherentment amb la interpretació (44) a):

- (44) a) «allò que volen sempre/tots és venir»
 b) «allò que volen és venir sempre/tots»

- (45) Ells [$\bar{2}$ volen $_i$ [$_{SV}$ sempre/tots [$_{SV}$ t_i [$_{SC}$ venir...]]]]
 on SC = Sintagma Complementador = Oració

c) Els exemples de (43), en canvi, són compatibles amb dues anàlisis: una en què el modal i l'infinitiu formen una mena de verb compost ((46)) i una en què, com a (45), el modal és un verb independent i té com a complement una oració d'infinitiu, però, a diferència de (45), Adv/Qf «va amb» el verb en infinitiu ((47)):

- (46) Ells [$\bar{2}$ volen-venir $_i$ [$_{SV}$ sempre/tots [$_{SV}$ T_i a casa]]]

- (47) Ells [$\bar{2}$ volen $_i$ [$_{SV}$ t_i [$_{SC}$ [$\bar{2}$ venir $_i$ [$_{SV}$ sempre/tots [$_{SV}$ t_i a casa]]]]]]

(46) correspondria a la interpretació (44) a) mentre que (47) correspondria a (44) b). Sembla que l'estructura (46) és la menys marcada: per això la interpretació (44) a) és la més natural per a (43) a). En canvi, (45) i (47), amb l'infinitiu no incorporat, serien més marcades: per això (42) és menys natural que (43) i (44) b) és menys natural que (44) a) per a (43) a).

3. Recapitulació

De l'estudi de les dades de les tres llengües, i assumint una estructura subjacent comuna (22) o (23) (en abstracte (15)), podem concloure que difereixen en els següents aspectes:

a) En anglès els verbs no-Aux no es desplacen. Els Aux es desplacen obligatòriament a 1 a les oracions finites i opcionalment a 1 o a 2 a les infinitives.

b) En francès tots els verbs es desplacen obligatòriament a 1 a les oracions finites. A les oracions no finites els Aux es desplacen opcionalment a 1 o a 2 i els no-Aux opcionalment a 2.

c) En català tots els verbs (o complexos verbals) es desplacen obligatòriament a 2 en tots els casos, però mai a 1.

Fins on sé veure, el comportament del català és essencialment igual al d'altres llengües romàniques de subjecte nul (italià,¹³ castellà, portuguès), per la qual cosa cal suposar que aquest comportament és relacionat amb la possibilitat de subjecte nul.

Intentar fer una explicació de les diferències entre les tres llengües (com fa Pollock per a francès i anglès) ultrapassa les possibilitats d'aquest article. Val a dir, però, que l'explicació de Pollock en termes d'opacitat/transparència del nus Conc (en francès Conc seria transparent perquè la concordança verbal és «rica», mentre que en anglès seria opac, perquè té una concordança verbal quasi nul·la) no sembla trivialment extensible al català, on la concordança és rica (encara més que en francès) i, tot i així, el comportament és clarament diferent.

JAUME SOLÀ PUJOLS
Universitat Autònoma de Barcelona

13. En italià els complexos verbals amb *avere/essere* no són sintàcticament inanalitzables, segurament perquè no estan gramaticalitzats (*avere* = «tenir» i *essere* apareix en copulatives). Per això no es desplacen en bloc:

- i) *Hanno sempre/tutti fatto il loro lavoro*
- ii) *Sono sempre/tutti venuti a casa.*

BIBLIOGRAFIA

- CHOMSKY 1981 N. CHOMSKY, *Lectures on Government and Binding*, Foris Publ., «Studies in Generative Grammar», 9 (Dordrecht 1981).
- CHOMSKY 1986 N. CHOMSKY, *Knowledge of Language: Its Nature, Origins and Use*, (Nova York, Praeger, 1986).
- JESPERSEN 1938 O. JESPERSEN, *Growth and Structure of the English Language* (Oxford, Basil Blackwell, 1972).
- PICALLO 1988 M. C. PICALLO, *Modal verbs in Catalan*, ms. (Nova York, Columbia Un., 1988).
- POLLOCK, 1987 J. Y. POLLOCK, *Sur la syntaxe comparée de la négation en français et en anglais: Déplacement du verbe et Grammaire Universelle*, ms. (Un. de Paris VII 1987).
- POLLOCK, 1988 J. Y. POLLOCK, *Verb Movement, UG and the Structure of IP*, ms. (Rennes II, Un. de Haute Bretagne, 1988).
- RADFORD, 1988 A. RADFORD, *Transformational Grammar: A First Course* (Londres, Cambridge University Press, Cambridge Textbooks in Linguistics, 1988).
- RIEMSDIJK i WILLIAMS 1986 H. van RIEMSDIJK i E. WILLIAMS, *Introduction to the Theory of Grammar* (Cambridge, Mass., MIT Press, Current Studies in Linguistics, 1986).
- SPORTICHE, 1988 D. SPORTICHE, *A Theory of Floating Quantifiers and Its Corollaries for Constituent Structure*, «Linguistic Inquiry», vol. 19, 3, ps. 425-449.